



Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

2 май 2012 година *

„Интелектуална собственост — Директива 91/250/ЕИО — Правна защита на компютърните програми — Член 1, параграф 2 и член 5, параграф 3 — Обхват на защитата — Пряко създаване или създаване посредством друг процес — Защитена с авторско право компютърна програма — Възпроизвеждане на функциите във втора програма без достъп до изходния код на първата — Декомпилиране на обектния код на първата компютърна програма — Директива 2001/29/ЕО — Авторско право и сродни права в информационното общество — Член 2, буква а) — Ръководство за работа с компютърна програма — Възпроизвеждане в друга компютърна програма — Нарушение на авторското право — Условие — Израз на собственото интелектуално творчество на автора на ръководството за работа“

По дело C-406/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Обединеното кралство) с акт от 2 август 2010 г., постъпил в Съда на 11 август 2010 г., в рамките на производство по дело

SAS Institute Inc.

срещу

World Programming Ltd,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н A. Tizzano, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts, г-н J.-C. Bonichot, г-жа A. Prechal, председатели на състави, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н K. Schiemann, г-н G. Arestis (докладчик), г-н A. Ó Caoimh, г-н L. Bay Larsen, г-жа M. Berger и г-н E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: г-н Y. Bot,

секретар: г-жа L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 21 септември 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за SAS Institute Inc., от г-н H. J. Carr, QC, и г-н M. Hicks и г-н J. Irvine, barristers,

* Език на производството: английски.

- за World Programming Ltd, от г-н M. Howe, QC, г-н R. Onslow и г-жа I. Jamal, barristers, упълномощени от г-н A. Carter-Silk, solicitor,
- за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,
- за финландското правителство, от г-жа H. Leppo, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-н L. Seeboruth и г-жа C. Murrell, в качеството на представители, подпомагани от г-н S. Malynicz, barrister,
- за Европейската комисия, от г-жа J. Samnadda, в качеството на представител,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 ноември 2011 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 2 и член 5, параграф 3 от Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми (ОВ L 122, стр. 42; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 114), както и на член 2, буква а) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между SAS Institute Inc. (наричан по-нататък „SAS Institute“) и World Programming Ltd. (наричано по-нататък „WPL“) по повод на предявения от SAS Institute иск за установяване на нарушение на авторските права върху компютърните програми и ръководствата за неговата информационна система за бази данни.

Правна уредба

Международноправна уредба

- 3 Член 2, алинея 1 от Конвенцията за закрила на литературните и художествени произведения, подписана в Берн на 9 септември 1886 г. (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), в редакцията ѝ съгласно изменението от 28 септември 1979 г. (наричана по-нататък „Бернската конвенция“) гласи:

„Понятието „литературни и художествени произведения“ включва всеки продукт от литературната [...] област, независимо от начина и формата на изразяването му [...]“.
- 4 Член 9 от Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (наричано по-нататък „споразумението ТРИПС“), съставляващо приложение 1 В към Маракешкото споразумение за създаване на Световната търговска организация, одобрено с Решение 94/800/ЕО на Съвета от 22 декември 1994 година относно сключването от името на Европейската общност, що се отнася до въпроси от нейната

компетентност, на споразуменията, постигнати на Уругвайския кръг на многостранните преговори (1986—1994 г.) (ОВ L 336, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 10, стр. 3), предвижда:

„1. Страните членки следва да спазват разпоредбите на членове от 1 до 21 от Бернската конвенция [...] и приложението към нея. [...]

2. Закрилата на авторското право обхваща изразени резултати на творческа дейност, а не идеи, процедури, методи на действие или математически концепции сами по себе си“.

5 Съгласно член 10, параграф 1 от споразумението ТРИПС:

„Компютърните програми, независимо дали са изходни или обектни, са защитени като литературни произведения в рамките на Бернската конвенция [...]“.

6 Член 2 от Договора на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) за авторското право, подписан на 20 декември 1996 г. в Женева и влязъл в сила за Европейския съюз на 14 март 2010 г. (ОВ L 32, стр. 1), гласи:

„Авторскоправната закрила се разпростира върху обективно изразените форми, а не върху идеи, процеси, методи на функциониране или математически понятия като такива“.

7 Съгласно член 4 от този договор:

„Компютърните програми се закрилят като литературни произведения по смисъла на член 2 от Бернската конвенция. Тази закрила се прилага към компютърните програми, независимо от начина или формата на тяхното външно изразяване“.

Правна уредба на Съюза

Директива 91/250

8 Трето, седмо, осмо, четиринадесето, петнадесето, седемнадесето, осемнадесето, двадесет и първо и двадесет и трето съображение от Директива 91/250 гласят:

„(3) като има предвид, че компютърни програми играят нарастващо важна роля в широк кръг от индустрии и компютърно-програмната технология може съответно да се разглежда като имаща фундаментално значение за индустриалното развитие на Общността;

[...]

(7) като има предвид, че за целите на настоящата директива изразът „компютърни програми“ ще включва програми в каквато и да е форма, включително и тези, които са инкорпорирани в хардуер; като има предвид, че този израз също включва и подготвителната проектна дейност, водеща до създаването на компютърна програма, при условие че естеството на подготвителната дейност е такова, че на един по-късен етап може да се получи компютърна програма от нея;

(8) като има предвид, че с оглед критериите, които трябва да се прилагат за определяне дали една компютърна програма е оригинално произведение или не, никакви тестове няма да бъдат прилагани по отношение на качествените или естетическите достойнства на програмата;

[...]

- (14) като има предвид, че в съответствие с [принципа, че авторското право закриля само обективното изражение на компютърната програма], идеите и принципите, залегнали в основата на логиката, алгоритмите и програмните езици, не се закрилят от настоящата директива;
- (15) като има предвид, че в съответствие със законодателството и съдебната практика на държавите членки и международните конвенции за авторско право изразяването в обективна форма на тези идеи и принципи се закриля от авторското право;

[...]

- (17) като има предвид, че изключителните права на автора да не се допуска неразрешено възпроизвеждане на неговото произведение трябва да бъдат предмет на ограничено изключение, в случая на компютърна програма, за да се позволи възпроизвеждането, технически необходимо за ползването на такава програма от лицето, което законно я е придобило; като има предвид, че това означава, че действията по зареждане и пускане, необходими за използването на копие от програма, която е законно придобита и действията по отстраняване на нейните грешки, не могат да бъдат забранени с договор; като има предвид, че при липса на специфични договорни разпоредби, включително когато бъде продадено копие от програмата, всякакво друго действие, необходимо за използването на копието от програма[,] може да бъде извършвано в съответствие с нейното предназначение от законния притежател на това копие;

- (18) като има предвид, че лицето, което има право да използва компютърна програма, следва да не бъде възпрепятствано да извършва действия, необходими за наблюдаване, изучаване или изпитване функционирането на програмата, при условие че тези действия не нарушават авторското право върху програмата;

[...]

- (21) като има предвид, че трябва поради това да бъде взето под внимание, че само при такива ограничени обстоятелства извършването на действията за възпроизвеждане или превеждане от името на или от лице, което има право да използва копие от програмата, е законно и съвместимо с лоялната практика и трябва заради това да се приеме, че не е необходимо разрешението на носителя на права;

[...]

- (23) като има предвид, че това изключение от изключителните авторски права не може да се използва по начин, който да накърнява законните интереси на носителя на права или който противоречи на нормалното използване на програмата“.

9 Член 1 от Директива 91/250 е озаглавен „Обект на закрила“ и гласи:

„1. В съответствие с разпоредбите на настоящата директива, държавите членки закрилят с авторско право компютърните програми като литературни произведения по смисъла на Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения. За целите на настоящата директива, изразът „компютърни програми“ включва техния подготвителен проектен материал.

2. Закрилата в съответствие с настоящата директива се прилага по отношение на обективизираната в каквато и да е форма компютърна програма. Идеи и принципи, които са заложени в която и да е елемент на компютърна програма, включително тези, които са заложени в нейните интерфейси, не се закрилят от авторско право по настоящата директива.

3. Компютърна програма се закриля, ако е оригинална в смисъл, че е собственото интелектуално творчество на автора. Никакви други критерии не са приложими за определяне пригодността [й] за закрила“.

10 Член 4 от Директивата е озаглавен „Ограничени действия“ и букви а) и б) от него предвиждат:

„При условията на членове 5 и 6 изключителните права на притежателя на право, по смисъла на член 2, включват правото да извършва или да разрешава:

- а) постоянното или временното възпроизвеждане на компютърна програма по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма, изцяло или отчасти. Доколкото зареждането, изобразяването на екран, изпълняването, предаването на разстояние или съхраняването на компютърната програма изискват такова възпроизвеждане, [те] изискват разрешението на носителя на правата;
- б) превеждането, преработката, обработката и всякакво друго изменение на компютърна програма и възпроизвеждането на съответните резултати, без да се накърняват правата на лицето, което изменя програмата“.

11 Съгласно член 5 от Директива 91/250, който определя изключенията от ограничените действия:

„1. При липсата на специфични договорни разпоредби, действията[,] посочени в член 4, букви а) и б), не изискват разрешението на притежателя на права, когато те са необходими за използването на компютърната програма от лицето, което законно я е придобило[,] в съответствие с предназначението ѝ, включително за отстраняване на грешки.

[...]

3. Лицето, което има право да използва копие от компютърна програма, има право без разрешението на носителя на права да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата, за да определи идеите и принципите, които са заложили в който и да е елемент на програмата, ако извършва това, докато осъществява всяко от действията, които има право да извърши, по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“.

12 Член 6 от тази директива, който се отнася до декомпиляцията, гласи:

„1. Разрешение на притежателя на права не се изисква, когато възпроизвеждането на кода и превеждането му от една форма в друга по смисъла на член 4, букви а) и б) са единственият възможен начин за получаване на информацията, необходима за постигане на съвместимостта на самостоятелно създадена компютърна програма с други програми, при условие че се спазват следните изисквания:

- а) тези действия се извършват от лицензополучателя или от друго лице, което има право да използва копие от програмата, или от тяхно име от лице, упълномощено да извърши това;
- б) информацията, необходима за постигането на съвместимост, не е била преди това вече предоставена на лицата, посочени в буква а); и
- в) тези действия се отнасят до части от оригиналната програма, които са необходими, за да се постигне съвместимост.

2. Разпоредбите на параграф 1 не позволяват информацията, получена по този начин:

- а) да се използва за цели, различни от тази, за постигане на интероперативност на самостоятелно създадена компютърна програма;

- б) да бъде предоставена на други, освен когато това е необходимо за съвместимостта на самостоятелно създадената компютърна програма; или
- в) да се използва за развитието, производството или търгуването на компютърна програма, съществено сходна в нейната обективирана форма[,] или за всякакво друго действие, което нарушава авторско право.

3. В съответствие с разпоредбите на Бернската конвенция за закрила на литературни и художествени произведения, разпоредбите на този член не могат да се тълкуват по начин, който позволява приложението им да се използва за неоснователно накърняване на законните интереси на носителя на права или да влизат в противоречие с нормалното използване на компютърната програма“.

- 13 Съгласно член 9 от Директива 91/250 нейните разпоредби не накърняват другите правни разпоредби, отнасящи се в частност до патентните права, търговските марки, нелоялната конкуренция, търговските тайни, закрилата на полупроводникови стоки или договорното право. Всички договорни разпоредби, противоречащи на член 6 или на изключенията, предвидени в член 5, параграфи 2 и 3, са нищожни.

Директива 2001/29

- 14 Съгласно съображение 20 от Директива 2001/29 тя се основава на принципите и правилата, вече установени в директивите, които са в сила в тази област, и по-специално в Директива 91/250. Директива 2001/29 развива тези принципи и правила и ги поставя в контекста на информационното общество.

- 15 Член 1 от Директива 2001/29 предвижда:

„1. Настоящата директива се отнася до правната закрила на авторското право и на сродните му права в рамките на вътрешния пазар, като се поставя особено ударение върху информационното общество.

2. С изключение на случаите, посочени в член 11, настоящата директива запазва и не засяга по никакъв начин съществуващите разпоредби на Общността, отнасящи се до:

- а) правната закрила на компютърните програми;

[...]“.

- 16 Съгласно член 2, буква а) от Директива 2001/29:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

- а) за авторите — на техните произведения [...]“.

Националната правна уредба

- 17 Директиви 91/250 и 2001/29 са транспонирани в националната правна система със Закона за авторското право, моделите и патентите от 1988 г. (Copyright, Designs and Patents Act 1988), изменен с Правилника за авторското право (компютърни програми) от 1992 г. (Copyright (Computer Programs) Regulations 1992), както и с Правилника за авторското право и сродните права от 2003 г. (Copyright and Related Rights Regulations 2003) (наричан по-нататък „Законът от 1988 г.“).

- 18 Член 1, параграф 1, буква а) от Закона от 1988 г. предвижда, че авторското право е право на собственост върху оригинални литературни, сценични, музикални или художествени произведения. Съгласно член 3, параграф 1, букви а)—d) от този закон „литературно произведение“ е всяко написано, произнесено или изпято произведение, което не е сценично или музикално, като това включва таблиците и компилациите, които не са бази данни, компютърните програми, подготвителните проектни материали за компютърни програми и базите данни.
- 19 Член 16, параграф 1, буква а) от този закон предвижда, че носителят на авторското право върху произведението има изключителното право да го копира.
- 20 Съгласно член 16, параграф 3, букви а) и б) от Закона от 1988 г. ограниченията по силата на авторското право на действията по отношение на определено произведение се прилагат пряко или непряко за произведението в неговата цялост или за всяка съществена част от него.
- 21 По силата на член 17, параграф 2 от този закон копирането на литературно, сценично, музикално или художествено произведение означава възпроизвеждане на произведението в каквато и да е обективна форма. Това включва електронното съхраняване на произведението върху какъвто и да е носител.
- 22 В член 50ВА, параграф 1 от Закона от 1988 г. се посочва, че не е налице нарушение на авторското право, когато законният ползвател на копие от компютърна програма наблюдава, изучава или изпитва функционирането на тази програма, за да определи идеите и принципите, заложили в който и да е от елементите ѝ, ако извършва това в процеса на действията по зареждане, изобразяване на екран, изпълнение, предаване на разстояние или съхраняване на компютърната програма, които има право да извърши. В член 50ВА, параграф 2 от този закон се уточнява, че когато определено действие е разрешено на основание параграф 1, е без значение дали в договор е предвидена/о клауза или условие с цел да се забрани или ограничи съответното действие.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 23 SAS Institute е дружество, което разработва аналитични софтуерни продукти. В продължение на 35 години то разработва интегриран програмен пакет, с който потребителите могат да изпълняват разнообразни задачи по обработка и анализ на данни, включително статистически анализи (наричан по-нататък „системата SAS“). Основният компонент на системата SAS се нарича „Base SAS“ и позволява на потребителите да пишат и изпълняват свои програмни приложения (скриптове), за да приспособят системата SAS така, че да обработва техните данни. Тези скриптове се пишат на специфичен за системата SAS език (наричан по-нататък „езикът SAS“).
- 24 WPL преценява, че има пазарен потенциал за алтернативен софтуер, който да може да изпълнява програмните приложения, написани на езика SAS. Затова WPL създава „World Programming System“, проектирана да емулира възможно най-точно функциите на компонентите на SAS, което означава, че с няколко незначителни изключения то се опитва да постигне резултат, при който едни и същи входни данни водят до едни и същи изходни данни. Това би дало възможност на потребителите на системата SAS да изпълняват под „World Programming System“ скриптовете, които са разработили, за да използват със системата SAS.
- 25 High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division уточнява, че не е установено WPL да е разполагало за целта с изходния код на компонентите на SAS, нито да е копирало някаква част от текста на този код или някаква част от структурния му проект.

- 26 Този съд също така отбелязва, че във връзка с различни спорове две други съдилища вече са постановили, че когато конкурент на носителя на авторските права изучава начина на функциониране на програмата и след това написва своя програма, която емулира тези функции, действията му не съставляват нарушение на авторските права върху изходния код на компютърната програма.
- 27 SAS Institute, който оспорва този подход, предявява иск пред запитващата юрисдикция. Основните му твърдения са, че WPL:
- е копирало публикуваните от SAS Institute ръководства за системата SAS, като е създадо „World Programming System“, и по този начин е нарушило авторските му права върху тези ръководства,
 - по този начин непряко е копирало компютърните програми, включващи компонентите на SAS, и съответно е нарушило авторските му права върху тези компоненти,
 - използвало е версия на системата SAS, наречена „Learning Edition“, в нарушение на условията на лиценза за нея и на поетите по силата на този лиценз задължения, както и на авторските му права върху посочената версия, и
 - е нарушило авторските права върху ръководствата за системата SAS, като е създадо свое собствено ръководство.
- 28 При тези обстоятелства High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Когато определена компютърна програма (наричана по-нататък „първата програма“) е защитена с авторско право като литературно произведение, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение на авторското право върху първата програма, ако без достъп до изходния ѝ код конкурент на носителя на правата създаде — било пряко, било посредством процес като декомпилирането на обектния код — друга програма (наричана по-нататък „втората програма“), която възпроизвежда функциите на първата програма?
 - 2) Има ли значение за отговора на първия въпрос някой от следните фактори:
 - а) видът и/или обхватът на функциите на първата програма;
 - б) видът и/или обхватът на знанията, изследванията и труда, използвани от автора на първата програма при разработването на функциите ѝ;
 - в) до каква степен функциите на първата програма са възпроизведени във втората;
 - г) обстоятелството, че изходният код на втората програма възпроизвежда части от изходния код на първата програма до степен, която надхвърля строго необходимото за получаването на същите функции като на първата програма?
 - 3) Когато първата програма чете и изпълнява програмни приложения, написани от потребители на първата програма на език за програмиране, който е разработен от автора на първата програма, състои се от ключови думи, съставени или избрани от автора на първата програма, и има синтаксис, разработен от автора на първата програма, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение

на авторското право върху първата програма, ако втората програма е написана така, че да може да чете и изпълнява такива приложения, като използва същите ключови думи и същия синтаксис?

- 4) Когато първата програма чете от и записва във файлове с данни с определен формат, разработен от автора на първата програма, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение на авторското право върху първата програма, ако втората програма е написана така, че да чете от и да записва във файлове с данни със същия формат?
- 5) Има ли значение за отговора на първия, третия и четвъртия въпрос дали авторът на втората програма я е създал, като:
 - а) е наблюдавал, изучавал и изпитвал функциите на първата програма, или
 - б) е чел съставено и публикувано от автора на първата програма ръководство, описващо функциите на първата програма (наричано по-нататък „ръководството“), или
 - в) е извършвал действията както по буква а), така и по буква б)?
- 6) Когато определено лице има право да използва копие от първата програма въз основа на лиценз, трябва ли член 5, параграф 3 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че лицензополучателят има право без разрешение от носителя на авторското право да осъществява действията по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата, така че да наблюдава, изпитва или изучава функционирането на първата програма, за да определи идеите и принципите, които са заложили в който и да е елемент на програмата, при положение че лицензът дава право на лицензополучателя да осъществява действия по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на първата програма за конкретни разрешени съгласно лиценза цели, но извършените действия с цел наблюдаване, изучаване или изпитване на първата програма надхвърлят пределите на разрешените съгласно лиценза цели?
- 7) Трябва ли член 5, параграф 3 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че действията по наблюдаване, изпитване и изучаване на функционирането на първата програма следва да се разглеждат като извършени, за да се определят идеите и принципите, които са заложили в който и да е елемент на програмата, когато са извършени:
 - а) за да се установи как функционира първата програма, и в частност тези нейни аспекти, които не са описани в ръководството, с цел втората програма да бъде написана по изложения в първия въпрос начин;
 - б) за да се установи как първата програма чете и изпълнява команди, написани на езика за програмиране, който тя чете и изпълнява (вж. третия въпрос по-горе);
 - в) за да се установи какъв формат файлове с данни могат да бъдат записвани или четени от първата програма (вж. четвъртия въпрос по-горе);
 - г) за да се сравни работата на втората и на първата програма, така че да се открият причините, поради които работата им се различава, и да се подобри работата на втората програма;
 - д) за да се извършат успоредни тестове на първата и на втората програма, така че при разработването на втората програма да се сравнят изходните им данни, в частност като и двете изпълняват едни и същи тестови скриптове;

- е) за да се установи съдържанието на лог-файла, генериран от първата програма, така че да се създаде еднакъв или подобен по вид лог-файл;
 - ж) за да се получат определени изходни данни от първата програма (всъщност става дума за данни, указващи пощенски кодове в Съединените американски щати) с цел да се установи дали съответстват на официалните бази с такива данни, а ако не съответстват — втората програма да се напише така, че да се държи по същия начин като първата програма при същите входни данни.
- 8) Когато ръководството е защитено с авторско право като литературно произведение, трябва ли член 2, буква а) [от Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че е налице нарушение на авторското право върху ръководството, ако във втората програма авторът ѝ възпроизведе или възпроизведе съществена част от някои от следните описани в ръководството въпроси:
- а) избора на статистическите операции, прилагани в първата програма;
 - б) математическите формули, използвани в ръководството, за да се опишат тези операции;
 - в) конкретните команди или комбинации от команди, с които се стартират тези операции;
 - г) възможностите за избор, които авторът на първата програма е осигурил във връзка с различните команди;
 - д) ключовите думи и синтаксиса, разпознавани от първата програма;
 - е) настройките по подразбиране, които авторът на първата програма е задал, в случай че потребителят не уточни настройките при определена команда или възможност за избор;
 - ж) броя на повторенията, които първата програма би изпълнила при определени обстоятелства?
- 9) Трябва ли член 2, буква а) [от Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че е налице нарушение на авторското право върху ръководството, ако в ръководството за втората програма авторът ѝ възпроизведе или възпроизведе съществена част от ключовите думи и синтаксиса, разпознавани от първата програма?“.

По преюдициалните въпроси

По първия, втория, третия, четвъртия и петия въпрос

- 29 С тези въпроси запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 1, параграф 2 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че функциите на компютърната програма, както и програмният език и форматът на файловете с данни, употребявани при работа с компютърната програма, за да се използват някои от функциите ѝ, съставляват обективизирана форма на програмата и на това основание могат да се ползват от закрилата на авторското право върху компютърните програми по смисъла на тази директива.
- 30 Съгласно член 1, параграф 1 от Директива 91/250 компютърните програми се закрилят с авторско право като литературни произведения по смисъла на Бернската конвенция.

- 31 Параграф 2 от този член разширява обхвата на тази закрива и по отношение на обективизираните в каквато и да е форма компютърни програми. В него обаче се уточнява, че идеите и принципите, които са заложиени в който и да е елемент на компютърната програма, включително тези, които са заложиени в нейните интерфейси, не се закриват с авторско право по упоменатата директива.
- 32 По този въпрос в четиринадесето съображение от Директива 91/250 се потвърждава, че в съответствие с принципа, че авторското право закрива само обективното изражение на компютърната програма, идеите и принципите, залегнали в основата на логиката, алгоритмите и програмните езици, не се закриват по тази директива. В петнадесето съображение от нея се посочва, че в съответствие със законодателството и съдебната практика в държавите членки и с международните конвенции за авторско право изражаването в обективна форма на тези идеи и принципи се закрива от авторското право.
- 33 Що се отнася до международното право, както член 2 от Договора на СОИС за авторското право, така и член 9, параграф 2 от споразумението ТРИПС предвиждат, че авторскоправната закрива се разпростира върху обективно изразените форми, а не върху идеи, процеси, методи на функциониране или математически понятия като такива.
- 34 Член 10, параграф 1 от споразумението ТРИПС предвижда, че компютърните програми, независимо дали са изходни или обектни, са защитени като литературни произведения в рамките на Бернската конвенция.
- 35 В решение, постановено след отправянето на настоящото преюдициално запитване, Съдът тълкува член 1, параграф 2 от Директива 91/250 в смисъл, че предоставената с тази директива закрива се отнася до всички обективизирани форми на компютърните програми като изходния и обектния код, които позволяват тези програми да се възпроизвеждат на различни компютърни езици (Решение от 22 декември 2010 г. по дело *Bezpečnostní softwarová asociace*, C-393/09, Сборник, стр. I-13971, точка 35).
- 36 Съгласно седмо съображение, второ изречение от Директива 91/250 изразът „компютърни програми“ включва също и подготвителната проектна дейност, водеща до създаването на компютърна програма, при условие че естеството на подготвителната дейност е такова, че на един по-късен етап от нея може да се получи компютърна програма.
- 37 В този смисъл предметът на закривата по Директива 91/250 обхваща обективизираните форми на компютърните програми, както и подготвителната проектна дейност, която на един по-късен етап може да доведе съответно до възпроизвеждането или създаването на такава програма (Решение по дело *Bezpečnostní softwarová asociace*, посочено по-горе, точка 37).
- 38 Оттук Съдът заключава, че обектният код и изходният код на компютърната програма са нейни обективизирани форми, които поради това следва да се ползват от закривата на авторското право върху компютърните програми по силата на член 1, параграф 2 от Директива 91/250. Обратно, за графичния потребителски интерфейс Съдът постановява, че не позволява възпроизвеждането на компютърната програма, а представлява само елемент от тази програма, чрез който потребителите използват функциите ѝ (Решение по дело *Bezpečnostní softwarová asociace*, посочено по-горе, точки 34 и 41).
- 39 Въз основа на тези съображения следва да се констатира, че сред споменатите в първия, втория, третия, четвъртия и петия въпрос елементи на компютърните програми нито функциите на компютърната програма, нито програмният език и форматът на файловете с данни, употребявани при работа с компютърната програма, за да се използват някои от функциите ѝ, съставляват обективизирана форма на програмата по смисъла на член 1, параграф 2 от Директива 91/250.

- 40 Всъщност, както посочва генералният адвокат в точка 57 от заключението си, да се приеме, че функциите на компютърната програма могат да бъдат защитени с авторско право, би означавало да се даде възможност за монополизиране на идеите в ущърб на техническия прогрес и индустриалното развитие.
- 41 Освен това в точка 3.7 от изложението на мотивите за предложението за Директива 91/250 (СОМ (88) 816) се посочва, че основното предимство на закрилата с авторско право на компютърните програми е, че обхваща единствено индивидуалното обективизиране на производението, като по този начин оставя необходимата свобода на други автори, които да създават сходни или дори идентични програми, стига да не копират.
- 42 Що се отнася до програмния език и формата на файловете с данни, употребявани при работа с определена компютърна програма, за да се четат и изпълняват написани от потребителите програмни приложения и за да се четат и записват данни в конкретен файлов формат, това са елементи на програмата, чрез които потребителите използват някои от функциите ѝ.
- 43 Важно е в този контекст да се поясни, че ако трето лице се сдобие с частта от изходния или обектния код, свързана с програмния език или с формата на файловете с данни, използвани при работа с определена компютърна програма, и с помощта на този код създаде сходни елементи в собствената си компютърна програма, действията му биха могли да съставляват частично възпроизвеждане по смисъла на член 4, буква а) от Директива 91/250.
- 44 Както личи от акта за преюдициално запитване обаче, WPL не е имало достъп до изходния код на програмата на SAS Institute и не е декомпилирало обектния ѝ код. Като е наблюдавало, изучавало и изпитвало работата на програмата на SAS Institute, WPL е възпроизвело функциите ѝ, използвайки същия програмен език и същия формат файлове с данни.
- 45 Наред с това следва да се отбележи, че констатацията в точка 39 от настоящото решение не засяга възможността езикът SAS и форматът на файловете с данни на SAS Institute да са защитени с авторско право като произведения съгласно Директива 2001/29, ако са собствено интелектуално творение на своя автор (вж. Решение по дело *Veřejnostní softwarová asociace*, посочено по-горе, точки 44—46).
- 46 Следователно на първия, втория, третия, четвъртия и петия въпрос следва да се отговори, че член 1, параграф 2 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че както функциите на компютърната програма, така и програмният език и форматът на файловете с данни, употребявани при работа с компютърната програма, за да се използват някои от функциите ѝ, не съставляват обективизирана форма на програмата и съответно не се ползват от закрилата на авторското право върху компютърните програми по смисъла на тази директива.

По шестия и седмия въпрос

- 47 С тези въпроси запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 5, параграф 3 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че лицето, което е получило лицензирано копие на компютърна програма, може без разрешението на носителя на авторското право върху програмата да наблюдава, изучава и изпитва функционирането ѝ, за да определи идеите и принципите, които са заложили в който и да е от елементите ѝ, докато извършва разрешени съгласно лиценза действия, но с цел, която надхвърля пределите на разрешеното с лиценза.
- 48 Видно от акта за преюдициално запитване, в разглеждания в главното производство случай WPL законно купува копия на учебната версия на програмата на SAS Institute, които се продават с лиценз „чрез кликване“, при който купувачът приема лицензионните условия, преди да получи

достъп до софтуера. Въпросните лицензионни условия ограничават разрешението за използване само за непроизводствени цели. Според запитващата юрисдикция WPL е използвало различните копия на учебната версия на програмата на SAS Institute, за да извършва действия, които излизат извън разрешеното с въпросния лиценз.

- 49 Затова тази юрисдикция иска да установи дали целта, с която се изучава или наблюдава функционирането на компютърната програма, е от значение за възможността на получило лиценза лице да се позове на изключението по член 5, параграф 3 от Директива 91/250.
- 50 Въз основа на текста на тази разпоредба следва да се посочи, от една страна, че лицензополучателят има правото да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на компютърната програма, за да определи идеите и принципите, които са заложи в който и да е елемент на програмата.
- 51 В това отношение целта на член 5, параграф 3 от Директива 91/250 е да гарантира, че носителят на авторското право няма да може да защити с лицензионния договор идеите и принципите, които са заложи във всеки елемент на компютърната програма.
- 52 Следователно тази разпоредба кореспондира с основния принцип, закрепен в член 1, параграф 2 от Директива 91/250, съгласно който закрилата в съответствие с Директивата се прилага по отношение на обективизираната в каквато и да е форма компютърна програма, а идеите и принципите, които са заложи в който и да е елемент на компютърната програма, не се закрилят от авторското право по тази директива.
- 53 В допълнение член 9, параграф 1 от Директива 91/250 предвижда, че всички договорни разпоредби, противоречащи на изключенията, предвидени в член 5, параграфи 2 и 3 от Директивата, са нищожни.
- 54 От друга страна, съгласно посочения член 5, параграф 3 лицензополучателят може да определя какви идеи и принципи са заложи в който и да е елемент на компютърната програма, ако извършва това, докато осъществява всяко от действията, които има право да извърши, по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата.
- 55 Оттук следва, че определянето на тези идеи и принципи може да се осъществява в процеса на извършване на разрешените съгласно лиценза действия.
- 56 Освен това осемнадесето съображение от Директива 91/250 сочи, че лицето, което има право да използва компютърна програма, следва да не бъде възпрепятствано да извършва действия, необходими за наблюдаване, изучаване или изпитване функционирането на програмата, при условие че тези действия не нарушават авторското право върху програмата.
- 57 Тук става дума, както посочва генералният адвокат в точка 95 от заключението си, за действията, посочени в член 4, букви а) и б) от Директива 91/250, които определя изключителните права на носителя да извършва и да разрешава определени действия, както и за член 5, параграф 1 от нея, който се отнася до действията, необходими за използването на компютърната програма от лицето, което законно я е придобило, в съответствие с предназначението ѝ, включително за отстраняване на грешки.
- 58 Всъщност по последния въпрос в седемнадесето съображение от Директива 91/250 се уточнява, че действията по зареждане и пускане, необходими за такова използване, не могат да бъдат забранени с договор.

- 59 Следователно носителят на авторското право върху компютърна програма не може въз основа на лицензионния договор да забрани на получило лиценза лице да определя какви са идеите и принципите, заложи в всички елементи на програмата, ако извършва това, докато осъществява действията, които лицензът му позволява да извърши, както и действията по зареждане и пускане, необходими за използването на компютърната програма, и при условие че не нарушава изключителните права на носителя на авторското право върху тази програма.
- 60 Що се отнася до последното условие, в отнасящия се до декомпиляцията член 6, параграф 2, буква в) от Директива 91/250 всъщност се уточнява, че това условие не позволява информацията, получена чрез прилагането му, да се използва за развитието, производството или търгуването на компютърна програма, съществено сходна в нейната обективизирана форма, или за всякакво друго действие, което нарушава авторското право.
- 61 Ето защо е важно да се отбележи, че не е налице нарушение на авторското право върху компютърната програма, когато — както в случая — законно придобилото лиценза лице не е имало достъп до изходния код на лицензираната компютърна програма, а само я е изучавало, наблюдавало и изпитвало, за да възпроизведе функциите ѝ във втора програма.
- 62 При това положение на шестия и седмия въпрос следва да се отговори, че член 5, параграф 3 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че лицето, което е получило лицензирано копие на компютърна програма, може без разрешението на носителя на авторското право да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата, за да определи идеите и принципите, които са заложи в който и да е от елементите на програмата, ако извършва това, докато осъществява разрешени съгласно лиценза действия, както и действия по зареждане и пускане, необходими за използването на компютърната програма, и при условие че не нарушава изключителните права на носителя на авторското право върху тази програма.

По осмия и деветия въпрос

- 63 С тези въпроси запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа с тази програма на някои елементи, описани в защитеното с авторско право ръководство за работа с друга компютърна програма, представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство.
- 64 От акта за преюдициално запитване следва, че ръководството за работа с компютърната програма на SAS Institute е защитено литературно произведение по смисъла на Директива 2001/29.
- 65 Съдът вече е постановил, че различните части на произведението се ползват със закрила по член 2, буква а) от Директива 2001/29, при условие че съдържат някои от елементите, които са израз на собственото интелектуално творение на автора на произведението (Решение от 16 юли 2009 г. по дело Inforaq International, C-5/08, Сборник, стр. I-6569, точка 39).
- 66 В случая ключовите думи, синтаксисът, командите и комбинациите от команди, възможностите за избор, настройките по подразбиране и повторенията са съставени от думи, цифри или математически понятия, които, взети поотделно, не са сами по себе си интелектуално творение на автора на компютърната програма.
- 67 Само посредством избора, подредбата и комбинацията от тези думи, цифри или математически понятия авторът може да изрази своя творчески дух по оригинален начин и да достигне до резултат, представляващ интелектуално творение, в случая — ръководството за работа с компютърната програма (вж. в този смисъл Решение по дело Inforaq International, посочено по-горе, точка 45).

- 68 Запитващата юрисдикция е компетентна да провери дали възпроизвеждането на посочените елементи съставлява възпроизвеждане на собственото интелектуално творение на автора на ръководството за работа с компютърната програма, което се разглежда в главното производство.
- 69 В това отношение проверката по Директива 2001/29 дали са възпроизведени тези елементи от ръководството за работа с компютърна програма, трябва да е една и съща, независимо дали става дума за създаването на втора програма или за ръководството за работа с втората програма.
- 70 Ето защо предвид изложените по-горе съображения на осмия и деветия въпрос следва да се отговори, че член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа с тази програма на някои елементи, описани в защитеното с авторско право ръководство за работа с друга програма, може да съставлява нарушение на авторското право върху това ръководство, ако възпроизведеното е израз на собственото интелектуално творение на автора на защитеното с авторско право ръководство за работа с компютърната програма, което запитващата юрисдикция е компетентна да провери.

По съдебните разноски

- 71 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) **Член 1, параграф 2 от Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми трябва да се тълкува в смисъл, че както функциите на компютърната програма, така и програмният език и форматът на файловете с данни, употребявани при работа с компютърната програма, за да се използват някои от функциите ѝ, не съставляват обективизирана форма на програмата и съответно не се ползват от закрилата на авторското право върху компютърните програми по смисъла на тази директива.**
- 2) **Член 5, параграф 3 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че лицето, което е получило лицензирано копие на компютърна програма, може без разрешението на носителя на авторското право да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата, за да определи идеите и принципите, които са заложили в който и да е от елементите на програмата, ако извършва това, докато осъществява разрешени съгласно лиценза действия, както и действия по зареждане и пускане, необходими за използването на компютърната програма, и при условие че не нарушава изключителните права на носителя на авторското право върху тази програма.**
- 3) **Член 2, буква а) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа с тази програма на някои елементи, описани в защитеното с авторско право ръководство за работа с друга програма, може да съставлява нарушение на авторското право върху това ръководство, ако възпроизведеното е израз на собственото интелектуално творение на автора на защитеното с авторско право ръководство за работа с компютърната програма, което запитващата юрисдикция е компетентна да провери.**

Подписи